

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »formidling af information om grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet«

(initiativudtalelse)

(2023/C 100/04)

Ordfører: **Cristian PÎRVULESCU**

Medordfører: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Plenarforsamlingens beslutning	20.1./2022
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 52, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Sektionen for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab
Vedtaget i sektionen	23.11.2022
Vedtaget på plenarforsamlingen	14.12.2022
Plenarforsamling nr.	574
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	199/3/4

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Den Europæiske Union bygger på de fælles værdier, der er fastsat i artikel 2 i TEU: menneskelig værdighed, frihed, demokrati, ligestilling, retsstaten, menneskerettighederne, pluralisme, ikkeforskelsbehandling, tolerance, retfærdighed, solidaritet og ligestilling mellem kvinder og mænd. Retsstatsprincippet og menneskerettighederne er en del af den europæiske identitet.

1.2. Af chartret om grundlæggende rettigheder, som er et bindende dokument af afgørende betydning, fremgår det derudover, at Unionen bygger på følgende udelelige og universelle værdier: menneskelig værdighed, frihed, lighed og solidaritet samt demokrati- og retsstatsprincippet⁽¹⁾. At styrke chartrets anvendelse er både en forpligtelse og en relevant mulighed for at beskytte borgerne og gøre dem bevidste om, hvor vigtigt det er at værne om retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder. Udvalget bakker op om alle bestræbelser på tværs af disse dimensioner, men understreger behovet for, at alle EU-institutioner aktivt kommunikerer direkte til den brede offentlighed. Retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder er af afgørende betydning og skal integreres i den fælles demokratiske samfundskultur på vores kontinent.

1.3. Europarådets Venedigkommission beskriver klart de vigtigste principper i en retsstat: lovlighed, retssikkerhed, forhindring af magtmisbrug, lighed for loven, ikkeforskelsbehandling og adgang til domstolsprøvelse⁽²⁾. Disse kriterier for vurdering af, om en statslig foranstaltning er forenelig med retsstatsprincipperne, er klare og er blevet bekræftet af Domstolen⁽³⁾.

1.4. EØSU opfordrer kraftigt alle EU-institutioner til at udvise nultolerance over for overtrædelser af retsstatsprincippet i medlemsstaterne. EU er juridisk forpligtet til at værne om retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder, uagtet de forskellige politiske aktørers eventuelle intentioner i strid hermed.

⁽¹⁾ Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (EUT C 326 af 26.10.2012, s. 391), præambel.

⁽²⁾ Tjekliste over retsstatskriterier, Europarådets Venedigkommission, vedtaget på kommissionens 106. plenarforsamling, 2016.

⁽³⁾ Dom af 16. februar 2022, Polen mod Parlamentet og Rådet, C-157/21, EU:C:2022:98, Domstolens dom, præmis 325.

1.5. EØSU gør opmærksom på den domstolsafgørelse, ifølge hvilken budgettet er et af de instrumenter, der i praksis udmønter alle medlemsstaternes forpligtelse til at stå ved EU's kerneværdier, herunder retsstatsprincippet og respekten for menneskerettighederne ⁽⁴⁾.

1.6. Kommissionens årlige rapport om retsstatssituationen er et nyttigt instrument, der kan modvirke tilbagegang inden for områderne demokrati, retsstat og beskyttelse af de grundlæggende rettigheder. Det skal imidlertid ændres for at kunne tjene sit formål. Instrumentet bør udvides til at omfatte alle værdierne i artikel 2 i TEU, retlige og/eller økonomiske indgreb i tilfælde af utilstrækkelig efterlevelse af landespecifikke henstillinger samt en femte søjle til overvågning af den nationale udvikling for så vidt angår det civile rum ⁽⁵⁾.

1.7. EØSU har allerede understreget, at civilsamfundet spiller en central rolle, når det gælder om at bevare demokratiet i Europa, og at kun et stærkt og mangfoldigt civilsamfund kan forsvare demokrati og frihed og styre Europa uden om autoritære principper ⁽⁶⁾. Retsstaten kan ikke eksistere uden demokrati og grundlæggende rettigheder og vice versa. De tre begreber er knyttet uløseligt sammen ⁽⁷⁾. EØSU opfordrer derfor alle berørte parter til at holde op med at tale om et såkaldt illiberalt demokrati, selv når formålet er at kritisere konceptet. Der findes ikke noget demokrati uden liberale principper.

1.8. Der bør inddrages flere interessenter i arbejdet med at omsætte retsstatsprincippet til en mærkbar realitet: arbejdsmarkedets parter, faglige organisationer såsom advokatsamfund samt græsrodsorganisationer, der arbejder med sårbare personer og samfund, som er ekstra udsat for at lide overlast, blive dårligt stillet og opleve forskelsbehandling.

1.9. Retsstatsprincippet og menneskerettighederne kan af nogle opfattes som alt for abstrakte, fjerne, jargonfyldte og rent juridiske begreber. At formidle retsstatsprincippet effektivt kræver et fokus på fælles værdier og konkrete begreber om rimelighed og retfærdighed. Det kan også fremme formidlingen, at man ud over blot at bringe statistikker fortæller en personlig historie med fokus på det menneskelige aspekt og personen bag dokumentationen.

1.10. EØSU opfordrer medlemsstaterne til at integrere retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder i undervisningen på skoler og videregående uddannelser. Undervisning i medborgerkundskab bør være obligatorisk, starte så tidligt som muligt og vare et betydeligt antal år. Desuden skal der afsættes EU-midler og nationale midler til den nødvendige uddannelse af medborgerkundskabslærere.

1.11. Menneskerettighedsrammen bygger på princippet om ansvarlighed og forudsætter derfor foranstaltninger til fastlæggelse af, hvem der er ansvarlig for hvilket resultat, og hvilke politiske ændringer, der ønskes opnået. Det er også vigtigt at indkredse spørgsmål af almen interesse for offentligheden såsom adgang til energi, transport, regional ligestilling, arbejde, boliger, sundhedsydelser og andre offentlige tjenester på lokalt, regionalt og nationalt plan.

1.12. Menneskerettighederne og retsstatsprincippet styrkes af en stærk velfærdsstat, uanset hvilken form denne end måtte antage forskellige steder i Europa. Denne indbyrdes forbundethed anerkendes i den europæiske søjle for sociale rettigheder, som er et vigtigt politisk redskab til at opbygge en mere inklusiv Union.

1.13. Græsrodsbevægelser og personer, der selv har prøvet at leve i fattigdom, skal udgøre kernen i et demokratisk argument for menneskerettigheder. Det bedste forsvar for menneskerettighederne, navnlig de sociale rettigheder, er at lade de mennesker, der er hårdest ramt af ulighed, fattigdom og social udstødelse, få ordet i det offentlige rum og i politiske debatter.

⁽⁴⁾ Polen mod Parlamentet og Rådet, C-157/21, præmis 130-131; dom af 16. februar 2022, Ungarn mod Parlamentet og Rådet, C-156/21, EU:C:2022:97, præmis 116-117.

⁽⁵⁾ Laurent Pech; Petra Bard: »Rule of Law Report and the EU Monitoring and Enforcement of Article 2 TEU Values«, rapport bestilt af Europa-Parlamentets Udvalg om Borgernes Rettigheder og Retlige og Indre Anliggender og Udvalget om Konstitutionelle Anliggender, februar 2022, s. 12-13.

⁽⁶⁾ EUT C 228 af 5.7.2019, s. 24.

⁽⁷⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om et robust demokrati gennem et stærkt og mangfoldigt civilsamfund (initiativudtalelse) (EUT C 34 af 2.2. 2017, s. 8).

2. Generelle bemærkninger

2.1. EØSU minder om den holdning, det gav udtryk for i udtalelsen SOC/598 (2018): »Retsstatsprincippet, garantier, der beskytter det pluralistiske demokrati, og respekten for grundlæggende rettigheder er afhængige af og uløseligt forbundet med hinanden. Retsstatsprincippet sikrer, at regeringer respekterer standarder for grundlæggende rettigheder, og det pluralistiske demokrati sikrer, at regeringer fører politikker, der fremmer deres befolkningers velfærd. Opretholdelse af retsstatsprincippet er ikke i sig selv garanti for, at loven respekterer grundlæggende rettigheder, og heller ikke for at lovgivning udformes efter en inkluderende og lovlig proces baseret på velinformeret, pluralistisk og balanceret offentlig debat og deltagelse. For at undgå, at der blot bliver tale om »styring gennem lovgivning«, er det nødvendigt at opretholde grundlæggende rettigheder og pluralistiske demokratiske standarder sideløbende med retsstatsprincippet«⁽⁸⁾.

2.2. Hvis borgernes tillid til offentlige institutioner og retsstatsprincippet skal bevares, kræver det — som anført i Kommissionens rapporter om retsstatssituationen fra 2021 og 2022 — bl.a. eksistensen af et uafhængigt retssystem med effektiv domstolsprøvelse til at sikre overholdelse af EU-retten samt en styrkelse af det internationale samarbejde om bæredygtig udvikling, menneskerettigheder, demokrati og retsstatsprincippet. Desuden kræver det mediepluralisme og mediefrihed, herunder gennemsigtighed i medieejerskab, gennemsigtige forfatningsmæssige og institutionelle mekanismer til at sikre kontrol og balance under aktiv deltagelse af civilsamfundet samt en styrkelse af det internationale samarbejde om bæredygtig udvikling, menneskerettigheder, demokrati og retsstatsprincippet⁽⁹⁾. I rapporten fra 2022 fremhæver Kommissionen også, at Ruslands aggression mod Ukraine udgør en væsentlig trussel mod EU's værdier og den regelbaserede orden. Der er tale om en aggression, som er i klar modstrid med folkeretten og principperne i FN-pagten, og som undergraver demokratiet og retsstaten samt den europæiske og globale sikkerhed og stabilitet⁽¹⁰⁾.

2.3. Ingen demokratisk og repræsentativ norm kan påberåbes til at legitimere krænkelse af retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder. EU-institutionerne og navnlig Kommissionen skal anvende alle tilgængelige instrumenter til at genoprette EU-princippernes integritet.

2.4. Idet de følger situationen på stedet, har civilsamfundsorganisationer og menneskerettighedsforkæmpere en afgørende rolle at spille, især når retsstaten svækkes, og menneskerettighederne er under angreb⁽¹¹⁾. Autoritære regeringer truer civilsamfundsorganisationerne, ikke blot ved at indskrænke og ændre deres handlerum, men også i form af personlige trusler og forfølgelse, finansielle restriktioner og utilstrækkelig beskyttelse mod fysiske eller verbale angreb⁽¹²⁾.

2.5. Som tidligere nævnt bør civilsamfundsorganisationernes og menneskerettighedsforkæmperes overordnede mulighed for at arbejde inden for rammerne af chartret om grundlæggende rettigheder styrkes betydeligt ved hjælp af en pakke, som omfatter uddannelse og vidensoverførsel, organisatorisk og økonomisk støtte samt beskyttelse mod angreb og negative kampagner⁽¹³⁾. I den henseende opfordrer EØSU Kommissionen til at fremlægge en omfattende europæisk civilsamfundsstrategi, der kan tjene som rettesnor for samarbejde, kapacitetsopbygning og effektiv formidling i forbindelse med retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder.

2.6. EØSU anser civilsamfundsorganisationernes og menneskerettighedsforkæmperes arbejde for afgørende, når det gælder om at hjælpe sårbare grupper med at håndtere alvorlige udfordringer vedrørende deres sikkerhed, trivsel og værdighed. Vi risikerer alle på et eller andet tidspunkt at ende i en sårbar situation. I mange tilfælde er årsagerne til sårbarhed sammenfaldende og fører til strukturel marginalisering og forskelsbehandling.

⁽⁸⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om beskyttelse af Unionens budget i tilfælde af generaliserede mangler i medlemsstaterne for så vidt angår retsstatsprincippet (COM(2018) 324 final — 2018/0136 (COD)) (EUT C 62 af 15.2.2019, s. 173).

⁽⁹⁾ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Retsstatssituationen 2021 — Retsstatssituationen i EU (COM(2021) 700 final).

⁽¹⁰⁾ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Rapport om retsstatssituationen 2022 — Retsstatssituationen i Den Europæiske Union (COM(2022) 500 final).

⁽¹¹⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd og Rådet — Yderligere styrkelse af retsstatsprincippet i Unionen — Status og eventuelle næste skridt (COM(2019) 163 final) (EUT C 282 af 20.8.2019, s. 39).

⁽¹²⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om populisme og grundlæggende rettigheder — forstadsområder og landdistrikter (initiativudtalelse) (EUT C 97 af 24.3.2020, s. 53), punkt 1.6.

⁽¹³⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Strategi til styrkelse af anvendelsen af chartret om grundlæggende rettigheder i EU« (COM(2020) 711 final) (EUT C 341 af 24.8.2021, s. 50).

2.7. Retsstatsprincippet og beskyttelsen af de grundlæggende rettigheder bør sikres med tanke på demokratiet, navnlig fremme af frie og retfærdige valg og en stærk demokratisk deltagelse⁽¹⁴⁾. For de, der er i stand til at anfægte retsstatsprincippet, vil også bekæmpe den politiske opposition og uafhængige massemedier. EU's handlingsplan for demokrati er et nødvendigt skridt i denne retning.

2.8. Arbejdsmarkedets parter spiller en vigtig rolle i formidlingen af retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder. En forværring af det politiske og retlige klima i et land berører samtlige arbejdspladser. Virksomheder, SMV'er og sociale virksomheder kan ikke fungere effektivt, hvis retsstatsprincippet og systemerne til beskyttelse af de grundlæggende rettigheder ikke er på plads. Arbejdsmarkedets parter bør forpligte sig til at gøre en indsats for at øge systemernes integritet og effektivitet. Arbejdstagerne skal frit kunne stifte og slutte sig til en fagforening efter eget valg, og fagforeningerne skal kunne fungere frit⁽¹⁵⁾. Arbejdstagere og arbejdsgivere har ret til at forhandle og indgå kollektive overenskomster og i tilfælde af interessekonflikter at tage kollektive skridt, herunder strejke, for at forsvare deres interesser⁽¹⁶⁾.

2.9. Agenturet for Grundlæggende Rettigheder har betydelig kapacitet til at indsamle relevante oplysninger. Agenturet har allerede opbygget en omfattende vidensbase, som kan benyttes af alle interesserede parter. Det har solid ekspertise, som bør danne grundlag for en styrkelse af kommunikationsindsatsen. Agenturet bør tildeles flere ressourcer til at deltage i offentlige kommunikationsaktiviteter i alle EU's medlemslande. Det er nødvendigt at samarbejde mere med specialiserede institutioner som Europarådet og OSCE's Kontor for Demokratiske Institutioner og Menneskerettigheder (ODHIR).

2.10. EU er også en global aktør, hvis internationale identitet og rolle er centreret omkring ansvaret for at respektere retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder. Disse begrebs centrale betydning for EU og deres betydning for en demokratisk og fredelig verden bør afspejles i alle eksterne politikker, programmer, instrumenter og foranstaltninger.

3. Særlige bemærkninger

3.1. En positiv fortælling og ramme

3.1.1. Undervisning i medborgerkundskab om de demokratiske principper, grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet bør styrkes på alle niveauer. Kommissionen bør også fortsætte sin folkeoplysningsindsats gennem en ambitiøs kommunikationsdagsorden⁽¹⁷⁾.

3.1.2. Myten om EU's grundlæggelse er i sig selv ikke længere nok til at appellere til Europas befolkning. EU bør skabe fortællinger om en attraktiv fremtid og genoplive vigtige principper, der har haft stor betydning for det europæiske projekt,⁽¹⁸⁾ herunder retsstatsprincippet og menneskerettighederne. Dette er særlig vigtigt i lyset af den russiske militære aggression mod Ukraine.

3.1.3. Menneskerettighedsrammen bygger på princippet om ansvarlighed og forudsætter derfor foranstaltninger til fastlæggelse af, hvem der er ansvarlig for hvilket resultat, og hvilke politiske ændringer der ønskes opnået. Det er også vigtigt at indkredse spørgsmål af almen interesse for offentligheden såsom adgang til transport, energi, arbejde, boliger, sundhedsydelser og andre offentlige tjenester på lokalt, regionalt og nationalt plan. Frem for blot at kritisere den situation, der ikke opfylder menneskerettighedsstandarderne, bør man beskrive den fremtid, som retsstatsprincippet og menneskerettighederne kan bidrage til at bygge, ved at skabe positive associationer i folks bevidsthed⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁴⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om handlingsplanen for europæisk demokrati« (COM(2020) 790 final) (EUT C 341 af 24.8.2021, s. 56).

⁽¹⁵⁾ Artikel 8, stk. 1, i den internationale konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder.

⁽¹⁶⁾ Artikel 28 i EU's charter om grundlæggende rettigheder.

⁽¹⁷⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om handlingsplanen for europæisk demokrati« (COM(2020) 790 final) (EUT C 341 af 24.8.2021, s. 56).

⁽¹⁸⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om populisme og grundlæggende rettigheder — forstadsområder og landdistrikter (initiativudtalelse) (EUT C 97 af 24.3.2020, s. 53).

⁽¹⁹⁾ »10 tips til god kommunikation om menneskerettigheder«, FRA, 2018; »Tips for Effective Messaging about Economic & Social Rights«, det europæiske netværk af nationale menneskerettighedsinstitutioner, 2019.

3.1.4. Retsstaten kan ikke eksistere uden demokrati og grundlæggende rettigheder og vice versa. De tre begreber er knyttet uløseligt sammen ⁽²⁰⁾. EØSU opfordrer derfor alle berørte parter til at holde op med at tale om et såkaldt illiberalt demokrati, selv når formålet er at kritisere konceptet. Der findes ikke noget demokrati uden liberale principper. Et illiberalt demokrati er ikke en alternativ form for demokrati, ikke engang i udvandet form. Et illiberalt demokrati er ikke noget demokrati.

3.2. Nødvendige politikker og relevante politikområder

3.2.1. Som EØSU før har bemærket, er der en sammenhæng mellem, at folk på den ene side oplever ikke at få eller reelt ikke får gavn af den økonomiske velstand, og at de på den anden side er negativt indstillede over for offentlige institutioner og grundlæggende principper ⁽²¹⁾.

3.2.2. Som fortaler for menneskerettighederne og retsstatsprincippet må man også tage skridt til at indkredse de politikker, der kan forbedre folks dagligdag.

3.2.3. Menneskerettighederne og retsstatsprincippet styrkes af en stærk velfærdsstat, uanset hvilken form denne end måtte have forskellige steder i Europa. Denne indbyrdes forbundethed anerkendes i den europæiske søjle for sociale rettigheder, som er et vigtigt politisk redskab til at opbygge en mere inklusiv Union ⁽²²⁾. Arbejdstagere skal have ret til rimelige lønninger, der sikrer en anstændig levestandard (søjlen 6. princip), og alle, der ikke har tilstrækkelige midler, skal have ret til tilstrækkelige mindsteindkomstydelse, som sikrer et værdigt liv i alle dets faser, og effektiv adgang til varer og tjenesteydelser, der kan understøtte dette (14. princip) ⁽²³⁾.

3.2.4. Covid-19-pandemien er en påmindelse om, hvor vigtigt det er med et universelt, tilgængeligt og retfærdigt offentligt sundhedssystem. EØSU gentager den holdning, det gav udtryk for i udtalelse SOC/691 (2022): »EU og medlemsstaterne bør igangsætte nogle grundige samfundsmæssige overvejelser om krisens oprindelse og årsagen til, at de fleste europæiske sundhedssystemer var tæt på at bryde sammen som følge af pandemien. Flere års sparepolitikker har medført en generel tendens til ikke at investere i sundhedssektoren og andre vigtige sociale tjenester (hjælp til plejekrævende og sårbare personer, plejehjem osv.). Det har skabt en tidsindstillet bombe, som eksploderede på grund af den store sundhedsmæssige udfordring.« ⁽²⁴⁾

3.2.5. Pandemien er ikke den eneste krise, der påvirker de grundlæggende rettigheder. Krigen i Ukraine udgør en trussel for millioner af mennesker i Ukraine og resten af verden. Klimaændringerne og de deraf følgende udfordringer og katastrofer såsom naturbrande har direkte indvirkning på mennesker over hele kontinentet. Mange europæere kæmper med stigende energipriser. EU's redskaber til at træffe foranstaltninger bør opdateres og tilpasses denne nye virkelighed.

3.2.6. Politiske tiltag, især økonomiske reformpolitikker, bør bygge på systematiske forudgående og efterfølgende analyser af konsekvenserne for menneskerettighederne ⁽²⁵⁾ med det formål at fremme velinformerede og inklusive europæiske og nationale debatter om forhandlingerne om og justeringen af politiske beslutninger ⁽²⁶⁾.

⁽²⁰⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om europæisk kontrolmekanisme om retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder (initiativudtalelse) (EUT C 34 af 2.2. 2017, s. 8).

⁽²¹⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om populisme og grundlæggende rettigheder — forstadsområder og landdistrikter (initiativudtalelse) (EUT C 97 af 24.3.2020, s. 53).

⁽²²⁾ Den europæiske søjle for sociale rettigheder — de 20 principper, Europa-Kommissionen.

⁽²³⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »For et europæisk rammedirektiv om minimumsindkomst« (initiativudtalelse) (EUT C 190 af 5.6.2019, s. 1).

⁽²⁴⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om covid-19's indvirkning på de grundlæggende rettigheder og retsstaten i EU og demokratiets fremtid (initiativudtalelse) (EUT C 275 af 18.7.2022, s. 11).

⁽²⁵⁾ »Guiding Principles for human rights impact assessments for economic reform policies«, FN's uafhængige ekspert om indvirkningen af staters udlandsgæld og andre dermed forbundne internationale finansielle forpligtelser på den fulde udøvelse af alle menneskerettigheder, navnlig økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, FN-dok. A/HRC/40/57 af 19. december 2018.

⁽²⁶⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om populisme og grundlæggende rettigheder — forstadsområder og landdistrikter (initiativudtalelse) (EUT C 97 af 24.3.2020, s. 53).

3.2.7. Der bør lægges større vægt på afsnit III (Ligestilling) og afsnit IV (Solidaritet) i chartret om grundlæggende rettigheder, da disse afsnit er centrale for EU's demokratiske og værdibaserede legitimitet⁽²⁷⁾. Alle de menneskerettigheder, der anerkendes i chartret, er udelelige, indbyrdes afhængige og af lige stor betydning. Som påpeget i en skelsættende dom af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol er der ikke vandtætte skotter mellem socioøkonomiske rettigheder og borgerlige og politiske rettigheder⁽²⁸⁾.

3.2.8. Det ville være ønskværdigt med mere samarbejde mellem EU-institutionerne og medlemsstaterne for at sikre, at alle borgere og indbyggere nyder godt af alle de rettigheder, der anerkendes i den europæiske menneskerettighedskonvention, den europæiske socialpagt (i dens forskellige forekomster) og de relevante FN-menneskerettighedskonventioner. EØSU opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til, at de ved udformningen, fortolkningen og gennemførelsen af EU-retten tager behørigt hensyn til den europæiske søjle for sociale rettigheder og den europæiske socialpagt.

3.2.9. EØSU opfordrer alle medlemsstater til at undertegne og ratificere den europæiske socialpagt fra 1996 (revideret) og til at godkende Den Europæiske Komité for Sociale Rettighedsers procedure for kollektive klager.

3.2.10. EØSU støtter Kommissionens initiativ om mulige økonomiske korrigerende foranstaltninger over for medlemsstater, der begår alvorlige og vedvarende krænkelse af de værdier, som er anført i artikel 2 i TEU⁽²⁹⁾. »Kommissionen [bør] stille passende personalemæssige og finansielle ressourcer til rådighed og konsekvent søge oplysninger om mulige overtrædelser. I den forbindelse bør Kommissionen anvende strengt objektive kriterier og undersøge overtrædelser i alle medlemsstater på samme måde⁽³⁰⁾«.

3.3. Et demokratisk argument for menneskerettigheder og betydningen af livserfaring

3.3.1. Ifølge en omfattende undersøgelse foretaget af Agenturet for Grundlæggende Rettigheder mener knap ni ud af ti personer i EU, at menneskerettighederne er vigtige for at skabe et mere retfærdigt samfund⁽³¹⁾. Europæerne tror på, at menneskerettighederne kan have positiv betydning for deres liv.

3.3.2. Hvis menneskerettighederne skal omsættes til virkelighed i hele Europa, skal der gøres mere for at fremhæve, hvordan menneskerettigheder — f.eks. sociale rettigheder såsom arbejde, social sikring, bolig, uddannelse og sundhedsydelse — kan gøre en forskel for alle borgere i deres dagligdag, på de områder, der betyder mest for dem, og i deres lokalsamfund⁽³²⁾.

3.3.3. Græsrodsbevægelser og personer, der selv har prøvet at leve i fattigdom, skal udgøre kernen i et demokratisk forsvar for menneskerettigheder. Det bedste forsvar for menneskerettighederne, navnlig de sociale rettigheder, er at lade de mennesker, der er hårdest ramt af ulighed, fattigdom og social udstødelse, få ordet i det offentlige rum og i politiske debatter. Det kan også fremme formidlingen, at man ud over blot at bringe statistikker fortæller en personlig historie med fokus på det menneskelige aspekt og personen bag dokumentationen. At tage de sociale rettigheder alvorligt vil ikke blot sige at træffe forskellige politiske tiltag, men også at nå frem til dem gennem mere inklusive processer⁽³³⁾.

3.3.4. Det europæiske samfund har ikke råd til et falsk valg mellem rettigheder versus demokrati. Hvis menneskerettighederne skal kunne opretholdes, skal de gøres populære ved at igangsætte og videreføre en bevægelse til forsvar for rettighederne på lokalt, nationalt og globalt plan.

⁽²⁷⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Strategi til styrkelse af anvendelsen af chartret om grundlæggende rettigheder i EU« (COM(2020) 711 final) (EUT C 341 af 24.8.2021, s. 50).

⁽²⁸⁾ Airey mod Irland, dom, stævning nr. 6289/73 (1979), Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 9. oktober 1979, præmis 26.

⁽²⁹⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om covid-19's indvirkning på de grundlæggende rettigheder og retsstaten i EU og demokratiets fremtid (initiativudtalelse) (EUT C 275 af 18.7.2022, s. 11).

⁽³⁰⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »retsstatsprincippet og Genopretningsfonden« (initiativudtalelse) (EUT C 194 af 12.5.2022, s. 27).

⁽³¹⁾ »Many Europeans believe human rights can build a fairer society but challenges remain«, FRA, pressemeddelelse af 24. juni 2020.

⁽³²⁾ Koldo Casla; Lyle Barker: »Human Rights Local«, *Human Rights Centre blog*, Essex Universitet, 17 januar 2022.

⁽³³⁾ Koldo Casla: »Nothing about us, without us, is really for us«, *Global Policy*, 14. oktober 2019.

3.3.5. Civilsamlingsgrupper skal stå i spidsen for denne proces, og de offentlige myndigheder i EU og medlemsstaterne skal bakke op om de demokratiske argumenter for menneskerettigheder ved at agere åbent og respektere, at de kan blive stillet til regnskab af civilsamlingsfundet. De nationale menneskerettighedsinstitutioner bør styrkes og skabe øget bevidsthed om de mulige retsmidler, borgerne har til deres rådighed.

Bruxelles, den 14. december 2022.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
